

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “สมองสิทธิ์ตะ (SIDDHARTHA ‘S BRAIN) เขียนโดย เจมส์ คิงส์แลนด์ แปลโดย นายแพทย์นที สาครยุทธเดช”

พัชสันท์ สมตน

Patchasan Somton^๑

๑. บทนำ

สมองสิทธิ์ตะ ฉบับดั้งเดิมภาษาอังกฤษ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. ๒๐๑๖ จัดพิมพ์และจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ Robinson Publications, Inc. แบ่งออกเป็น ๑๒ บท มีความยาว ๓๐๓ หน้า ปัจจุบันได้มีการแปลเป็นหลายภาษาทั่วโลกมากกว่า ๑๕ ภาษา สมองสิทธิ์ตะ (Siddhartha 's Brain) หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นแบบผสมผสานและเชื่อมโยงความรู้ ด้านธรรมะ พุทธประวัติคู่ขนานกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เป็นการร้อยเรียงคำสอนตามพระไตรปิฎกเข้ากับการค้นพบที่ก่อให้เกิดการปฏิวัติความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ด้านสมอง ซึ่งได้เริ่มยืนยันถึงศักยภาพของมนุษย์ในการเจริญสมาธิ สติ การมีพรหมวิหาร ๔ และการรู้จักตนเอง ซึ่งศักยภาพทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแก่นสำคัญของการพัฒนาทางจิตวิญญาณทั้งสิ้น เนื้อหา โดยรวมประกอบด้วยองค์ความรู้ในศาสตร์หลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน ได้แก่ จิตวิทยา (Psychology), วิทยาศาสตร์ด้านสมอง (Neuroscience) และการปฏิบัติพัฒนาจิตวิญญาณ (Contemplative Practice) ซึ่งในทางพุทธศาสนาเป็นการสวดมนต์ภาวนา การเจริญสมถกรรมฐาน, วิปัสสนากรรมฐาน รวมทั้งการเจริญสติในรูปแบบต่าง ๆ โดยจุดมุ่งหมายของเนื้อหาและองค์ความรู้ เพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ตามคำกล่าวของท่านพระอาจารย์อมโรภิกขุ แห่ง วัดอมราวดี วัดไทยในสหราชอาณาจักร ที่ว่า “พวกเราทุกคนล้วนแต่ป่วยทางใจ” รวมทั้ง มีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสภาวะที่ยากลำบากของจิตใจ ความเครียด โรคทางจิตต่าง ๆ เช่น โรคซึมเศร้า โรคอารมณ์สองขั้ว โรควิตกกังวล ประเด็นหลักที่เน้น จะเป็นประเด็นในแง่บวก ได้แก่ สุขภาวะหรือสภาวะความอยู่เย็นเป็นสุขตามแนวพุทธศาสนาเพื่อกระตุ้นและเสริมสร้างพื้นฐานทางประสาทของสภาวะจิตใจ ที่มีความสุข มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

๒. เนื้อหาโดยย่อ

เนื้อหาหนังสือ มี ๑๒ บท ในการเริ่มต้น บทที่ ๑ ความสุขที่ไม่แท้ (A Fool's Paradise) แม้เวลาจะผ่านไปสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว แต่เรายังเห็นสภาพเลวร้ายที่เจ้าชายสิทธิ์ตะทรงต้องประสบ พวกเราหลายคนมีชีวิตเช่นเดียวกับพระองค์ คือ ถูกเลี้ยงดูมาให้

^๑สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

รู้จักแต่ความสุขที่ไม่แท้ ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีอาหารมากมาย ความบันเทิงและสิ่ง
เจริญรุ่มหลากหลายอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม ยาและศัลยกรรมทำให้เราเข้าใจว่าเราต่อสู้กับโรคร้ายและ
ความแก่ชราได้ (ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเพียงการชลอความแก่ชราเท่านั้น)

บทที่ ๒ การเล่นของเด็ก แนวทางในการฝึกสมาธิ: ใช้เพียงลมหายใจ (Child' Play Guided Meditation: Only the Breath)

วันที่พระเจ้าสุทโธทนะทรงจัดพระราชพิธีวัปปมงคลนั้น เจ้าชายสิทธัตถะมี
พระชนมายุได้เจ็ดพรรษา ประทับอยู่ตามลำพังที่ร่มไม้หว่าอันเยือกเย็น สัจจากกาม สัจจาก
อกุศลธรรม ได้บรรลุปฐมฌาน มีวิตก วิจાર ปิติ และสุข เกิดแต่วิเวกอยู่ เจ้าชายสิทธัตถะในวัย
เยาว์นั้นไม่ใช่บุคคลแรกที่ค้นพบการฝึก เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ ตลอดประวัติศาสตร์ของ
มนุษยชาติ มนุษย์ได้ค้นพบวิธีการเข้าถึงความสงบอยู่เสมอ

บทที่ ๓ หมูเมฆแห่งความไม่รู้ (The Cloud of Unknowing)

จิตใจของเราบริสุทธิ์โดยดั้งเดิมแต่ปนเปื้อนจากพิษของความโลภ ความโกรธ ความ
หลง ซึ่งเป็นรากเหง้าของความทุกข์ทั้งปวง และได้เสนอการทำสมาธิครั้งแรก คือ ความสงบนั้นจะ
ทำให้สู้กับสิ่งเหล่านี้ได้ ต่อมาคือ การมองเห็นความจริงจะทำให้เข้าใจธรรมชาติของจิตใจและ
เริ่มต้นหนทางสู่การรู้แจ้ง

บทที่ ๔ ลูกศรดอกที่สอง แนวทางในการฝึกสมาธิ: เปิดใจกว้าง (The Second Dart Guided Meditation: Open Minded)

พระพุทธเจ้า ทรงเทศนาว่า เปรียบเสมือนนายขมังธนู พึงยิงบุรุษด้วยลูกศร ยิงเข้า
บุรุษนั้นด้วยลูกศรดอกที่ ๒ อีก ก็เมื่อเป็นอย่างนี้บุรุษนั้นย่อมสลายเวทนา เพราะลูกศร ๒ อย่าง
คือ ทางกายและทางใจ แต่ถ้าไม่เปียดติดกับสิ่งเหล่านั้นแม้จะถูกยิงด้วยลูกศรดอกแรกแล้ว ลูกศร
ดอกที่สองก็ทำร้ายเขาไม่ได้อีก

บทที่ ๕ บุคคลผู้ปราศจากตัวตน (The Man Who Disappeared)

หลังจากการตรัสรู้ของพระพุทธองค์พบว่า บุคคลผู้เคยมีชื่อว่าสิทธัตถะโคตมะนั้น
กล่าวถึงพระองค์เองใหม่ด้วยสรรพนามว่า ตถาคต แปลว่า ผู้ไปอย่างนั้น พระองค์ไม่ทรงยึดติดกับ
ชั้นอันธ์ไม่เที่ยงแท้ และไม่ยึดติดกับความหลงผิดว่ามีตัวตน ชาวพุทธเชื่อว่าการที่พระองค์ทรงละ
อึดตาได้นั้นทำให้ปราศจากความทุกข์

บทที่ ๖ รองเท้าทอง แนวทางในการฝึกสมาธิ: ปลุกเครื่องสามขั้นตอน (Golden Slippers Guided Meditation: Three Step Reboot)

วิธีนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า การพักหายใจสามนาที เป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดด้วย
การใช้สติ เป็นวิธีง่าย ๆ ในการลดความเครียดและดึงจิตใจมาอยู่กับตัวไม่ว่าจะไปทีใดก็ตาม การ

ปฏิบัตินั้นใช้เวลาสั้นพอที่จะทำระหว่างการพักระหว่างที่ตีหมาแพหรือพักผ่อนได้ ทำให้วิธีนี้เหมาะสมกับการลดความหงุดหงิด เจตนาร้าย ความกังวล และความเครียดที่อาจเกิดขึ้นในวันที่ยุ่งยาก ลักษณะการทำสมาธิสั้นเปรียบเหมือนนาฬิกาทราย คือ ความสนใจในช่วงแรกจะกว้าง ต่อมาก็แคบลงเป็นจุดเดียว และกลับกว้างใหม่ แต่ละขั้นตอนใช้เวลาประมาณหนึ่งนาที แต่สามารถลดหรือเพิ่มได้ตามความต้องการ

ขั้นตอนที่หนึ่ง รู้สีกตัว ขั้นตอนที่สอง รวบรวมและปรับความตั้งใจ ขั้นตอนที่สาม ขยายความตั้งใจ เมื่อรู้สึกสงบมากขึ้นกับความรู้สึกนั้น จึงค่อย ๆ ขยายความตั้งใจไปทั่วร่างกาย และสังเกตว่าแต่ละที่แต่ละขณะนั้นรู้สึกอย่างไร นั่นคือที่ที่ควรจะอยู่

บทที่ ๗ ผู้บูชาไฟ (Fire Worshippers)

หากสามารถหยุดการรับรู้ทางประสาทสัมผัสและทางจิตได้ ความทุกข์ทั้งหมดก็จะดับลง เหตุที่เรียกว่าเป็นไฟทั้งสาม คือ ไฟ รากะ โทสะ โมหะ นั้น เป็นการเปรียบเทียบกับไฟศักดิ์สิทธิ์ของนักบวชสมัยพระเวทที่ต้องดูแลให้สว่างไม่ให้ดับตลอดเวลา

บทที่ ๘ ช้างนำฟ้าศิริ แนวทางในการฝึกสมาธิ: การแผ่กรณา (A Drunk Elephant Guided Meditation: The Warm Glow)

ในสมัยพุทธกาล ธรรมชาติที่คู่กันระหว่างความอดทนของช้างที่ฝึกดีแล้วกับความรุนแรงที่ซ่อนอยู่ของช้างป่าหรือช้างที่ไม่ได้รับการฝึกนั้น ทำให้ช้างเป็นตัวเปรียบเทียบกับจิตใจได้ดี เป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ดีที่สุดและแย่ที่สุด การเอาชนะเหนืออารมณ์ที่ไม่อยู่ในระเบียบเป็นเป้าหมายหนึ่งในการฝึกสมาธิของพุทธศาสนา การฝึกสมาธิทางพุทธบางวิธีนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพทางจิตที่เรียกว่า พรหมวิหารสี่: เมตตา (ปรารถนาให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข) กรุณา (ปรารถนาให้ตนเองและผู้อื่นพ้นจากความทุกข์) มุทิตา (ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) และอุเบกขา (วางใจเป็นกลาง) พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าพรหมวิหารสี่จำเป็นสำหรับสุขภาพจิต อันเป็นสาเหตุที่ชาวพุทธใช้เวลาพัฒนาพรหมวิหารสี่ผ่านการทำสมาธิ ในพุทธศาสนานิกายมหายาน ความกรุณาเป็นที่มาของความสุขที่สูงสุด

บทที่ ๙ การตกในบาป (The Fall)

ย้อนกลับไปในสมัยโบราณ ศาสนาของอับราฮัม สอนว่า แต่เดิมนั้นมนุษย์มีความสุขกว่านี้มากก่อนที่จะตกในบาปจากสวรรค์ พระในศาสนาคริสต์สมัยศตวรรษที่สิบสี่ ผู้เขียนหนังสือหม่อมเมฆของความไม่รู้ กล่าวโทษการจำลองภาพของจิตใจที่ผิดปกติกว้างไกลของมนุษย์ที่ไม่ได้รับการฝึกฝนเปรียบเทียบกับวิวัฒนาการของพวกเราสู่สิ่งมีชีวิตที่เข้าสู่สังคมและพูดคุยอย่างชำนาญ นี่เป็นสิ่งที่แยกเราจากลิงไม่มีหางและโฮมินินชนิดอื่น ทำให้เราอาศัยอยู่ร่วมกันในกลุ่มสังคมที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อน แต่ก็ทำให้เราเสี่ยงต่ออันตรายจากการแยกจากความเป็นจริงในปัจจุบัน และตกสู่ความคิดเกี่ยวกับตนเอง ความคิดซ้ำ ๆ ความวิตกกังวล และความหวาดระแวง ยากจะออกจากข้อสรุปที่ว่าเราพัฒนามาสู่สิ่งไม่มีหางที่คิดกล่าวโทษตนเอง

บทที่ ๑๐ ไม่น่าเป็นไปได้และน่าอัศจรรย์ แนวทางในการฝึกสมาธิ: การเจริญสติทางกาย (Wonderful and Marvelous Guided Meditation: Body Scan)

ขณะที่พุทธประวัติเต็มไปด้วยการเกิดขึ้นของเรื่องราวเหนือธรรมชาติหลายเหตุการณ์ พระพุทธเจ้าก็ยังทรงพยายามให้สาวกทั้งหลายสนใจในสิ่งที่พระองค์ได้ตรัสรู้ในการทำให้มีสุขภาพจิตดี ซึ่งพระองค์ มีพระดำริว่า สำคัญกว่าตำนานหรือเรื่องมหัศจรรย์ใด ๆ ดังที่ พระอาจารย์อมโร ได้กล่าวว่า สิ่งที่พระองค์ทรงต้องการสอนคือเรื่องเกี่ยวกับบดอกบัวและเทวดานั้น ไม่ได้ช่วยอะไรมาก สิ่งพิเศษและอัศจรรย์นั่นคือ การที่สามารถสังเกตจิตของตนเองได้

บทที่ ๑๑ กระจกส่องใจ แนวทางในการฝึกสมาธิ: ขนมหิ้งหิ้งแห่งสติ (Mind Mirrors Guided Meditation: Mindful Toast)

พุทธศาสนาต่างจากความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาอื่นที่ไม่ได้แบ่งพฤติกรรมเป็นบาปและความดี แต่แบ่งเป็นพฤติกรรมที่เป็นกุศลและอกุศลโดยตัดสินจากผลทางจิตใจ ไม่มีการทำผิดบาปต่อพระเจ้า ในพุทธศาสนา เป็นแนวทางสำหรับพฤติกรรมและการพูดที่ช่วยลดความเครียดและทำให้ การใช้ชีวิตสบายขึ้น หากสนใจสามารถลองปฏิบัติแล้วดูว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ?

บทที่ ๑๒ อมราวดี (The Deathless Realm)

เมื่อเวลานั้นมาถึง พระพุทธเจ้าก็ทรงเจริญฌานเป็นครั้งสุดท้ายสี่สิบห้าปีก่อน พระองค์ได้ทรงละทิ้งชายที่ชื่อว่าเจ้าชายสิทธัตถะโคตมะ พระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งศากยวงศ์ และขณะนี้พระองค์ก็จะทรงละทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างที่เหลือ พระวรกาย ความคิด ความรู้สึก การรับรู้ สมอของพระองค์ ขึ้นสู่ภูมิแห่งความว่างเปล่าอันไม่มีที่สิ้นสุด ก่อนจะดับลงเป็นคลื่นไฟฟ้าสมองความถี่สูงซึ่งมีกำลังแรงกล้า

๓. บทวิจารณ์

ประเด็นที่เห็นด้วย มี ๒ ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ประเด็นในการเสนอแนวคิดของผู้เขียนต้นฉบับ

ผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับแนวคิดใน เนื้อหาที่ผู้เขียนนำเสนอที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกับธรรมะเป็นขั้นเป็นตอน โดยอิงในแนวทางเดียวกันกับหลักอริยสัจสี่คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นั้น เริ่มต้นจากทุกข์-เหตุแห่งทุกข์ และจบด้วย ปัญญา คือการดับเหตุแห่งทุกข์นั่นเอง โดยการเรียบเรียงเนื้อหาเริ่มต้นจากการอธิบายข้อมูลความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ด้านสมอง จิตวิทยา มาผสมผสานกับความรู้ทางศาสนาพุทธ ผ่านทางคำสอนในพระไตรปิฎก พุทธประวัติ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือเพชรน้ำเอกเล่มหนึ่งในวงการพระพุทธศาสนา คือ พุทธธรรม ได้กล่าวไว้ว่า

มีองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่ควรนำมาเป็นเครื่องวินิจฉัยด้วย คือความเป็นไปในพระชนมชีพ และพระปฏิปทาขององค์สมเด็จพระบรมศาสดา ผู้ทรงเป็นแหล่งที่มาของคำสอนเอง พระพุทธจริยา รวมทั้งบรรดาพุทธกิจ คือ สิ่งที่พระองค์ผู้ทรงสอนได้กระทำ ในบางกรณีอาจแสดงพุทธประสงค์ที่แท้จริงได้ดีหรือชัดกว่าคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ อย่างน้อยก็เป็นเครื่องประกอบความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น^๒

พร้อมกันนั้น ได้อิงจากประสบการณ์ปฏิบัติธรรม ฝึกสติ ของผู้เขียน ซึ่งเป็นกุศโลบายอันแยบคายอันเป็นการเผยแพร่ความรู้จากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ให้แก่ชาวตะวันตก ให้เห็นถึงอานิสงส์และคุณประโยชน์ ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติธรรมตามแนวพุทธศาสนา โดยแสดงให้เห็นผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์ด้วยข้อมูล ที่ได้จากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้านสมอง

ประเด็นที่ ๒ ประเด็นของสำนวนภาษาที่ผู้แปลใช้

ผู้วิจารณ์เห็นด้วยว่าผู้เขียนมีการใช้สำนวน ภาษาที่เป็นหลักอุปมา-อุปไมย ทำให้เนื้อหาในส่วน ที่ดูยากซับซ้อนเข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น แม้เวลาจะผ่านไปสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว แต่เราก้ยังเห็นสภาพเลวร้ายที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงต้องประสบ พวกเราหลายคนมีชีวิตเช่นเดียวกับพระองค์ คือ ถูกเลี้ยงดูมาให้รู้จักแต่ความสุขที่ไม่แท้ ผู้คนในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีอาหารมากมาย ความบันเทิงและสิ่งเร้ามากมายอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม ยาและศัลยกรรมทำให้เราเข้าใจว่าเราต่อสู้กับโรคภัยและความแก่ชราได้ (ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเพียงการขลอความแก่ชราเท่านั้น)

เนื้อหาในส่วนวิทยาศาสตร์ที่อธิบายการทำงานของระบบประสาทวิทยา ด้วยภาษาวิชาการที่เข้าใจง่ายโดยมีรูป แผนภาพ และตารางสรุปประกอบเพื่อช่วยให้มองเห็นภาพได้ ตามการนำเสนอได้ชัดเจน รวมทั้งมีการสรุปประเด็นสำคัญของแต่ละบทไว้ที่ท้ายบทของทุกบท ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้บทวน การเข้าใจความคิดและความรู้ที่ผู้เขียนได้นำเสนอได้ดี

ประเด็นตั้งข้อสังเกต มี ๖ ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ การแปลเนื้อหาของผู้แปล มีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ

ผู้แปลได้แปลข้อความไว้ในอารัมภบท หน้าที่ ๒ ย่อหน้าแรก ว่า "ผมได้ทราบในเวลาต่อมาว่า ตามหลักพุทธศาสนา มนุษย์จะยังไม่ถือว่าเป็นบรรลุนกว่าจะตรัสรู้..." ซึ่งมาจากข้อความในต้นฉบับ ว่า "I only later discovered that in Buddhist philosophy a human being is not considered completely sane until he or she has become fully enlightened."

^๒ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๕๕, (นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน, ๒๕๖๔), หน้า ๓.

ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า ตรัสรู้ แปลว่า รู้แจ้ง ควรใช้เฉพาะพระพุทธเจ้า^๓ หากผู้เขียนจะใช้คำแปลในประโยคนี้นี้ ผู้วิจารณ์ขอเสนอให้ใช้ คำว่า “บรรลุตธรรม หรือหมดกิเลส หรือสำเร็จเป็นพระอรหันต์” จะเหมาะสมกว่า

ประเด็นที่ ๒ ผู้แปลได้แปลข้อความไว้ใน หน้าที่ ๗ ย่อหน้าแรก ว่า “ในฐานะที่ผมเป็นผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าและเป็นคนช่างสงสัย การที่พุทธศาสนาไม่มีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาตินี้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ” ซึ่งมาจากข้อความในต้นฉบับว่า “To an atheist and sceptic like myself. This lack of a supernatural belief system makes Buddhism very appealing.”

ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า ในพุทธศาสนามีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้มากอยู่พอสมควร ยกตัวอย่าง ความว่า

ครั้งนั้น พญานาคนั้นได้เห็นพระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าไป ก็โกรธซึ่งไม่พอใจ บังหวนคว้นทันใดนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระดำริว่า “ถ้ากระไร เราพึงครอบงำเดชของพญานาคด้วยเดชของเรา ไม่ให้ระคายผิว หน้ เนื้อ เอ็น กระดูกและเยื่อกระดูก” ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสำแดง อิทธิภิสังขารเช่นนั้นบังหวนคว้นพญานาคทนการลบหลู่ไม่ได้ จึงพ่นไฟใส่ทันทีฝ่ายพระผู้มีพระภาค ก็ทรงเข้าเตโชกสิณ แล้วโพลงไฟสู้บ้าง ทรงจับพญานาคขดลงในบาตรแสดงแก่ขฤลิอุรุเวลกัสสปะว่า “ท่านกัสสปะ นี่พญานาคของท่าน เรารอบงำเดชของมันด้วยเดชของเราได้แล้ว”^๔

ดังนั้น หากผู้เขียนจะใช้คำแปลในประโยคนี้นี้ ผู้วิจารณ์ขอเสนอให้ใช้ คำว่า ไม่ค่อยเชื่อ จะเหมาะสมกว่า และด้วยหัวใจคำสอนของศาสนาในทวีปยุโรปส่วนใหญ่เป็นแบบเทวนิยม อันแตกต่างจาก พุทธศาสนา ที่เป็นแบบอเทวนิยม ซึ่งเชื่อเรื่องการกระทำ ไม่เชื่อในอำนาจการดลบันดาลของพระเจ้าองค์ใดทั้งสิ้น

ประเด็นที่ ๓ ผู้แปลได้แปลข้อความไว้ในบทที่ ๑ ความสุขที่ไม่แท้ หน้าที่ ๑๗ บรรทัดที่ ๙ ว่า “เมื่อครั้งเจ้าชายสิทธัตถะประสูตินั้น มีพราหมณ์จำนวน ๗ คน ได้ทำนายว่า หากทรงครองบ้านครองเมืองจะได้เป็นจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่แต่มีเพียงอัญญาโกณฑัญญะเท่านั้น ที่ทำนายว่า หากเสด็จ ออกผนวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก” ซึ่งมาจากข้อความในต้นฉบับว่า “when Siddhartha was a baby,eight Brahmin priests foretold that he would become either an all-conquering ruler or he would renounce the world to fulfil a

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๖).

^๔ ขุ.ขุ.อ (ไทย) ๑/๑๐๒.

spiritual destiny.” นำข้อความทั้งต้นฉบับและฉบับแปลมาเทียบเคียงกับอรรถกถาภาษาไทยว่า

เวลานั้นมีพราหมณ์ ๘ คนเหล่านี้ ที่ประกอบด้วยองค์ ๖ พยากรณ์มันต์แล้ว คือ พราหมณ์ ชื่อ รามะ ชื่อธชะ ชื่อลักษณะ ชื่อสุชาติมันตี ชื่อโกชะ ชื่อสุยามะ ชื่อโกณฑัญญะ ชื่อสุทตตะ แม้พระสุบินในวันทรงถือปฏิสนธิ พราหมณ์พวกนี้เองได้ทำนายแล้ว ในพราหมณ์ ๘ คนเหล่านี้ ๗ คน ชู ๒ นิ้ว พยากรณ์เป็น ๒ ส่วน ว่า ผู้ประกอบด้วยลักษณะเหล่านี้ เมื่ออยู่ครองเรือนเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ เมื่อบรรพชาจะเป็นพระพุทธเจ้า แล้วเล่าถึงสิริราชสมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิทั้งหมด ส่วนพราหมณ์ผู้เป็นหนุ่มกว่าพราหมณ์เหล่านั้น เป็นมานพ ชื่อโกณฑัญญะโดยโคตร ไคร์ครวญดู การสำเร็จผลแห่งพระลักษณะของพระโพธิสัตว์แล้ว ได้ชูเพียงนิ้วเดียวพยากรณ์เป็นอย่างเดียวว่า เหตุการณ์ในการอยู่ครองเรือนของพระกุมารนี้ไม่มี เธอจักเป็นพระพุทธเจ้าปราศจากกิเลสเครื่องมุงบัง โดยส่วนเดียวเท่านั้น เพราะว่า โภณฑัญญะพราหมณ์ผู้นี้ เป็นสัตว์เกิดในภพสุดท้าย ได้สั่งสมบุญญาธิการไว้ จึงมีปัญญาครอบงำคนทั้ง ๗ เหล่านี้ ได้เห็นคติเพียงอย่างเดียวว่า ขึ้นชื่อว่าเหตุในการครองเรือนไม่มีสำหรับท่านผู้ประกอบด้วยลักษณะเหล่านี้ เขาก็เป็นพระพุทธเจ้าไม่ต้องสงสัย เพราะฉะนั้น จึงยกนิ้วเดียวแล้วพยากรณ์อย่างนี้”^๕

ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้อ่านอาจเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนจากคัมภีร์หลักของพุทธศาสนาได้ จึงขอเสนอให้ใช้คำว่า จะได้เสด็จออกผนวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลกอย่างแน่นอน

ประเด็นที่ ๔ ไม่มีบรรณานุกรมในฉบับแปล

ผู้วิจารณ์ไม่พบบท Bibliography ของต้นฉบับ ซึ่งควรจะเป็นส่วนบรรณานุกรมในฉบับแปล ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าส่วนบรรณานุกรมขาดหายไปเป็นการลดทอนความน่าเชื่อถือของหนังสือลง เนื่องจากผู้แต่งได้ใช้ผลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และจิตวิทยามาอ้างอิงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการสนับสนุนว่าเหตุและปัจจัยแบบใดที่มีผลต่อสมองในการพัฒนาไปจนกระทั่งบรรลุธรรม หรือพ้นจากทุกข์ตามแนวทางสมองของเจ้าชายสิทธัตถะ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อผู้อ่านหากมีความต้องการศึกษารายละเอียดของงานวิจัยที่ปรากฏในหนังสือต่อไป

ประเด็นที่ ๕ ผู้แปล แปลคำว่า Buddhism เป็นคำว่า พุทธศาสนา

ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมในสังคมไทย นิยมใช้ คำว่า พระพุทธศาสนา อันแสดงออกถึงความเคารพนับถือมากกว่า เช่น หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

^๕ วิ.มหา. (ไทย) ๔/๑๒/๔๗-๔๘.

ประเด็นที่ ๖ ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้แปล ได้ทำการแปล โดยใช้คำศัพท์ที่ยากต่อการทำความเข้าใจ เช่น การตกในบาป ซึ่งผู้วิจารณ์เข้าใจได้ว่า เป็นการแปลศัพท์จากคัมภีร์ในศาสนาคริสต์ หรือ การแผ่กรุณา (Warm Glow) ที่เน้นการแปลอิงตามคัมภีร์ทางพุทธศาสนา นิยามหายาน ถึงจะมีการขยายความตามเนื้อหาต้นฉบับแล้วก็ตาม ยังยากต่อการทำความเข้าใจอยู่พอสมควร

ประโยชน์ของการอ่านหนังสือเล่มนี้

ประโยชน์ที่มีต่อปัจเจกบุคคล ได้เข้าใจพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเองมากขึ้นและทำให้ตระหนักถึงสภาวะจิตใต้ที่ช่วยส่งเสริมกายภาพสมองในเชิงบวกและสภาวะจิตแบบใดที่มีส่วนทำลายสมอง การปรับสภาวะจิตที่ช่วยให้เกิดสมดุลทั้งกายและใจ ประโยชน์ในเชิงนวัตกรรมในอนาคต นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ นักจิตวิทยา สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดค้นคว้าเพิ่มเติม จนอาจจะเป็นนวัตกรรมเชิงผสมผสานได้ เช่น การรักษาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้แบบถาวร การผลิตยา หรือเครื่องมือกระตุ้นสมองที่สามารถทำให้มนุษย์มีสมาธิและสติมากขึ้น

๔. บทสรุป

สมองสิทธิ์ดณะ ได้รวบรวมพุทธประวัติและพุทธโอวาท โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีร์ทางพุทธศาสนา รวมไปถึงข้อมูลจากงานวิจัยทางคลินิกและวิทยาศาสตร์ที่สำคัญและได้รับการพิสูจน์แล้วว่า ได้ผลจริงนำมาเชื่อมโยงกับประโยชน์ของการเจริญสติและการทำสมาธิในรูปแบบอ่านง่าย ที่สำคัญ คือ หนังสือเล่มนี้ได้ใช้ข้อมูลหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในแขนงต่าง ๆ เช่น จิตวิทยาคลินิก ประสาทวิทยา ฟิสิกส์นิวเคลียร์ มาคาดเดาว่าการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นบ้างในสมองของเจ้าชายสิทธิ์ดณะ ผู้ซึ่งพัฒนาจิตวิญญาณของตนเองจนถึงจุดสูงสุดสู่เส้นทางแห่งการพันทุข์ทางจิตตลอดจนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่เป็นเครื่องชี้วัดผลการปฏิบัติธรรมที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้นั้น ทำให้มั่นใจได้ว่า การฝึกสมาธิและการเจริญสติ สามารถช่วยเยียวยาและรักษาความผิดปกติทางจิตใจได้จริง รวมทั้งความสุขเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาจากการฝึกฝนอย่างขยันหมั่นเพียร ผู้อ่านทุกท่านย่อมได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้อย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

เจมส์ คิงส์แลนด์. **สมองลึกลับ**. แปลโดย นายแพทย์นิธิ สาครยุทธเดช. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์ธรรมะ, ๒๕๖๒.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๖.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๕๔. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธีม, ๒๕๖๓.

James Kingsland. **SIDDHARTHA'S Brain, The Science of Meditation Mindfulness and Enlightenment**. Robinson Publications Inc., 2016.

